

SENKI SEM SZIGET (Részletek)

Csak az kaphat szeretetet, aki maga is szeret

Ha a boldogságot csupán önmagunknak keressük, nem találjuk meg soha: mert az a boldogság, amely csökken, ha megosztjuk, nem elég nagy ahhoz, hogy boldoggá tegyen bennünket.

Az önkielégülésben van valami hamis és pillanatnyi öröm, amely azonban mindig szomorúságra vezet, mert leszűkíti és eltompítja lelkünket. Az igazi boldogság az önzetlen szeretet gyümölcse, azé a szereteté, amely olyan mértékben növekszik, amilyen mértékben megosztjuk. A szeretet megosztásának nincsen határa, ezért az ilyen szeretet határtalanul boldoggá tehet. A szeretet végtelen megosztása Isten belső életének törvénye. És a mi életünk törvényévé is önmagunk szétesztését tette: akkor szeretjük magunkat legjobban, ha másokat szeretünk. Az önzetlen cselekvésben fejlesztjük ki legjobban a tevékenységre és az életre kapott képességeinket.

Gondolatok a reményről

Csak az van igazán meggyőződve arról, hogy irgalomra szorul, akinek már szembe kellett néznie a kétségbeeséssel. Aki nem szorul irgalomra, nem is keresi azt. Jobb a kétségbeesés határán rátalálni Istenre, mint életünket kockáztatni egy olyan önelégültségben, amely sohasem érezte azt, hogy szüksége van a megbocsátásra. A probléma nélküli élet sokkal reménytelenebb lehet, mint az, amely állandóan a kétségbeesés szélén jár.

Az imádság

Az imádságot Isten sugallja saját semmiségünk mélyeiben. Megmozdul bennünk a bizalom, a hála, az imádás vagy a bánat, és Isten elé állít: az ő végtelen igazságának fényében látjuk meg őt és magunkat is. Az ő sugallata indít arra is, hogy kegyelmet, lelki erőt és anyagi segítséget kérjünk tőle, hisz ezekre mindnyájan rászorolunk. Akinek imádsága anynyira tiszta, hogy sohasem kér semmit az Istentől, az nem tudja, kicsoda az Isten és ki ő maga: hiszen nem tudja, mennyire rászorul az Istenre.

Minden igazi imádság valahogy megvallja feltétlen függésünket az élet és halál urától. Mély és eleven kapcsolat tehát vele, aki nemcsak urunk, hanem atyánk is. Amikor őszintén imádkozunk, akkor *vagyunk* igazán. Az imádság által válik létünk a legtökéletesebbé, hiszen ez legtökéletesebb tevékenysége. Ha abbahagyjuk az imádságot, elkezdünk visszacsúszni a semmibe. Tovább is létezzünk ugyan, de mivel létünk legfőbb értelme Isten megismerése és szeretete, ha megszűnt tudatos kapcsolataunk vele, akkor vagy elaludtunk vagy meghaltunk. Természetesen nem tudunk állandóan vagy akár gyakran tudatosan rágondolni. A lelki éberlét csak ezt kívánja: legyen meg bennünk Isten jelenlétének általános tudata. Ez minden tettünket valami szellemi légkörrel veszi körül, anélkül, hogy kifejezetten magára vonná figyelmünket, kivéve a teljesebb összeszedettség pillanatait. De ha Isten oly tökéletesen elhagy, hogy már nem vagyunk képesek szeretettel gondolni rá, akkor lelkileg halottak vagyunk.

A keresztség szava

Amikor a szenvedés meglátogat, hogy föltegye a kérdést: „Ki vagy te?” — tudnunk kell pontosan válaszolni és megmondani a nevünket. Ezt úgy értem, hogy meg kell mutatnunk a legmélyét annak, hogy kik vagyunk, mik akartunk lenni és mi lett belőlünk valójában. A szenvedés mindezt kinyomozza belőlünk, s az eredmény igen gyakran ellentmondó. De ha keresztyénként élünk, akkor nevünk, tetteink és személyiségünk meg fog felelni annak a mintaképnek, amelyet a szentségi jegy vésett bele a lelkünkbe. A keresztségben kaptuk nevünket. Ennek oka, hogy lelkünk mélye e szentség által le van pecsételve: bele van vésve az igazi lényünkkel való természetfölötti azonosság, amely mindig megmondja, milyenné kellett volna lennünk. Keresztségünk, amely alámerít Krisztus halálába, összegyűjti életünk minden szenvedését: feladatuk az, hogy segítsenek a keresztségben kapott azonosság kidolgozásában.

Ha tehát azzá szeretnénk lenni, amivé Isten akarja, és ha valóban azzá leszünk, amivé lennünk kellene, akkor a szenvedés kérdése napfényre fogja hozni a saját nevünket és Krisztus nevét is. S észre fogjuk venni, hogy megkezdtük hivatásunk munkálását, amely nemcsak a mienk, de Krisztusé is.

*

A szenvedést csak úgy szentelhetjük teljesen Istennek, ha a keresztség gyümölcseinek tekintjük. Csak akkor van értelme, ha alámerítjük e szentségnek vizébe. Csak ez a víz ad a szenvedésnek megtisztító erőt. Csak a szenvedés mutatja meg világosan, *ki az*, akit a szenvedésben kell kialakítani és tökéletessé tenni.

A szenvedés értelmét tehát ne abban keressük, hogy az valami háttérzetlen egyetemes szükségyszerűség, hanem abban, hogy saját személyes hivatásunkhoz szükséges. A bajok nem életem összeütközései egy fátumnak nevezett vak gépezettel, hanem Krisztus szeretetének szentségi ajándékai, amelyeket mennyei atyám adott nekem azonossággal és igazi nevemmel együtt. Így mindezt s evvel együtt magamat is Istennek tudom szentelni, hiszen tudatosítani tudom azt, hogy szenvedésem nem az enyém: Krisztusnak, a szőlőőnek szenvedése, amelynek vesszői lenyúlhatnak az életembe, hogy gazdag szőlőtermést hozzanak létre, megrészesítve lelkemet Krisztus szeretetének borával, s az egész világra kiárasztva ezt a bort, amely olyan erős, mint a tűz.

*

Ha a szenvedést tartjuk a legnagyobb rossznak és a gyönyört a legnagyobb jónak, akkor állandóan abba az egyetlen nagy rosszba elmerülve fogunk élni, amelyet megalkuvás nélkül kellene kerülnünk: ez pedig a bűn. Néha föltétlenül vállalnunk kell a szenvedést — amely a kisebb rossz, azért, hogy elkerülhessük vagy legyőzhessük a legnagyobb rosszat, a bűnt.

Mi a különbség a fizikai rossz — a szenvedés — és az erkölcsi rossz — a bűn — között? A fizikai rossznak nincs ereje ahhoz, hogy behatoljon létünk felszíné mögé. Hatni tud testünkre, értelmünkre, érzékeinkre. De lelkünknek nem tud ártani a másik rossz, a bűn közreműködése nélkül. Ha bátran, nyugodtan, önzetlenül, megbékélten szenvedünk, akkor mindaz, ami kívülről megtör, belülről csak tökéletesíteni fog, és — amint láttuk — egyre jobban önmagunkká formál, mivel arra képesít, hogy hivatásunkat Krisztusban betöltsük.

*

A szentek nem azért voltak szentek, mert megvetettek voltak az emberek szemében, hanem azért, mert kedvesek voltak az Isten szemében. A szentek nem pusztán a szenvedés által lesznek szentté.

Isten nem teremtett szenvedést. A szenvedést és a halált az ember bukása hozta a világba. Amikor azonban az ember a szenvedést választotta az Istennel való egyesülés boldogsága helyett, Isten a szenvedést is olyan úttá tette, amelyen az ember eljuthat Isten teljes megismeréséhez.

Hivatásunk

Mindenkinek hivatása van arra, hogy *legyen* valamivé: de mindenkinek világosan meg kell értenie, hogy hivatásának betöltéséhez csak egy személyé válhat: önmagává.

Mondottuk, hogy a keresztség olyan szentségi jegyet ad, amely egészen pontosan meghatározza hivatásunkat: Krisztusban kell megvalósítanunk önmagunkat. Benne kell elérnünk azonosságunkat, akivel szentségileg már azonosultunk a vízben és a Szentlélekben.

Mit jelent ez? Úgy kell önmagunkká válnunk, hogy Krisztussá leszünk. Az ember akkor létezik, ha él. Csak akkor él emberhez méltó életet, ha megismeri az igazságot, és szereti azt, amit ismer, és aszerint cselekszik, amit szeret. Így azzá az igazsággá *válik*, amit szeret — Krisztussá „válnunk” az ismeretben és a szeretetben.

Az ember nem teljesítheti igazi hivatását a természetes rendben. Isten nagyobb igazság számára teremtette, mint amit látni képes magárahagyott értelmével, nagyobb szeretet számára, mint amekkorát saját akaratával megragadni képes, és magasabb erkölcsi életre, mint amelyet az emberi bölcsesség valaha is elgondolt.

A test okossága elleneszerű az Isten akaratának. A test cselekedetei a pokolra juttatnának bennünket. Ha pusztán a test szerint ismerünk, szeretünk és cselekszünk, vagyis saját természetünk indításainak megfelelően, akkor cselekedeteink hamarosan megromtják és tönkreteszik majd egész lelkiéletünket.

*

Hogy azzá lehessünk, amivé lennünk kell, meg kell ismernünk Krisztust, szeretnünk kell őt és azt kell tennünk, amit ő tett. Sorsunk saját kezünkbe van letéve; Isten tette le a kezünkbe, s ő adott kegyelmet ahhoz, hogy megtegyük a lehetetlent is. Rajtunk a sor, hogy bátran és habozás nélkül megkezdjük a ránk bízott munkát, az elénk tűzött feladatot, hogy úgy éljük saját életünket, ahogy Krisztus élne azt bennünk.

*

Nem lehet túlbecsülni a bátor áldozat fontosságát az igazság megtalálásában és megvallásában. Mindennél fontosabb. Nem birtokolhatjuk az igazságot teljesen, amíg be nem hatolt életünk leglényegébe jó szokások és erkölcsi cselekedeteink tökéletesedése által. Ehhez pedig súlyos harcot kell folytatnunk a kísértés ellen; ez a harc megosztja egész lényünket s önmagunkkal állít szembe kötelességeink ütközése révén. A legnagyobb kísértések nem azok, amelyek valami nyilvánvaló bűnre csábítanak, hanem azok, amelyek a legnagyobb rosszat a legnagyobb jó álarcában kínálják fel.

Ezeket a látszólagos javakat *éppen mint javakat* kell föláldozni, még mielőtt pontosan megmondhatnánk, vajon jók-e vagy rosszak. Sőt, lehet, hogy az, amit föl kell áldoznunk, önmagában valóban teljesen jó. Ez

azonban nem jelenti azt, hogy föláldozása fölösleges, vagy hogy visszavehetjük, mihelyt észrevesszük, hogy nem rossz. Nem: egyéni hivatásunk betöltése ugyanis megkívánja, hogy ne csak arról mondjunk le, ami önmagában rossz, hanem *mindarról a jóról is, amit Isten nem nekünk szánt.*

Ez az áldozat kivételes bátorságot és becsületességet kíván. S nem tudjuk meghozni, amíg nem valóban Isten akaratát keressük, pusztán az ő kedvéért. Aki megelégszik azzal, hogy nem követ el ugyan engedetlenséget Istennel szemben, de ahol semmi sem akadályozza meg, ott mindig a maga vágyait elégíti ki, az lehet, hogy nem él bűnös életet — de élete az igazság és hamisság szomorú keveréke marad. Mindig hiányozni fog belőle az a lelki tisztánlátás, amely meg tudja különböztetni az egyiket a másiktól. Sohasem fogja egészen betölteni hivatását.

Szeretetünk mértéke

Az igazi szeretet megerősíti lényüknek titkában azokat, akiket szeretünk: megerősíti önállóságuk, Istenben elmerülésük titkában, szabad szeretetükben, amellyel szeretnek mindenkit, aki Istenben él.

Ez a szeretet Istenhez vezet, mert tőle származik. Megteremti a lelkek egységét, amely oly bensőséges, mint Istennel való egyesülésük. Minél közelebb vagyunk Istenhez, annál közelebb vagyunk azokhoz, akik közel vannak hozzá. Csak úgy tudunk megérteni másokat, ha szeretjük azt, aki saját lényük mélységéből érti meg őket. Egyébként csak azon föltevések által ismerjük őket, amelyeket saját létünk tükrében alkottunk.

*

Kötelesek vagyunk szeretni egymást. Arra azonban nem vagyunk szorosan kötelezve, hogy kedveljük is egymást. A szeretet az akaratot irányítja: a másik kedvelése pedig érzeink és érzésvilágunk körébe esik. Mégis, ha igazán szeretünk másokat, nem esik túlságosan nehezünkre, hogy kedveljük is őket.

Ha azt várjuk, hogy némelyik ember szeretetreméltóvá és vonzóvá váljék, mielőtt szeretni kezdenénk őket, akkor sohasem fogjuk szeretni őket. Ha megelégszünk azzal, hogy valami hideg, személytelen „szeretetet” adjunk nekik, amely pusztán kötelességből fakad, akkor nem fogunk azzal vesződni, hogy megpróbáljuk megérteni őket, vagy hogy rokonszenvünk egyáltalán fölébredjen. És nem fogjuk igazán szeretni őket, mert ha szeretünk, akkor hatékonyan akarjuk nemcsak azt, hogy külsőleg jót tegyünk másokkal, hanem azt is, hogy találjunk bennük valami olyan értéket, amelyre válaszolhatunk.

A csönd

Vannak emberek, akiknek szemében csak akkor valóság egy fa, ha kivágására gondolnak, akik előtt egy állatnak csak akkor van értéke, ha már a vágóhídon van, akik csak akkor néznek meg valamit, ha már elhatározták, hogy visszaélnék vele, akik észre sem veszik azt, amit nem akarnak tönkretenni. Az ilyenek nem ismerik meg a szeretet csöndjét: mert szeretetük nem más, mint egy másik személy csöndjének megzavarása saját zajosságukkal. Mivel pedig nem ismerik a szeretet csöndjét, nem ismerhetik az Isten csöndjét sem, aki maga a Szeretet, aki nem teszi tönkre azt, amit szeret, akit köt saját szeretetének törvénye, hogy életet adjon mindazoknak, akiket a maga csöndjébe von.

*

Kell, hogy legyen a napnak olyan része, amikor a tervezgető ember elfelejti terveit, s úgy tesz, mintha egyáltalán nem lennének terveit.

Kell, hogy legyen a napnak olyan része, amikor az az ember, akinek beszélnie kell, mély hallgatásba merül. Értelme nem alkot újabb tétéleket. Fölteszi a kérdést önmagának: mi értelme van mindennek ?

Az imádkozó embernek időnként úgy kell imádkoznia, mintha életében először imádkoznék. A terveket kovácsoló embernek időnként félre kell tennie terveit, mintha mind meghiúsult volna. Ilyenkor új bölcseséget kell tanulnia: mi a különbség a nap és a hold, a csillagok és a sötétség, a tenger és a szárazföld, az éjszakai ég és a domboldal között.

A szél ott fúj, ahol akar

Isten úgy közeledik értelmünkhöz, hogy eltávozik tőle.

Nem fogjuk őt teljesen megismerni soha, ha azt gondoljuk, hogy foglyul ejthetjük őt, hogy bezárhatjuk saját gondolataink börtönébe.

Jobban megismerjük Istent, ha értelmünk elengedte őt.

Isten minden irányban egyszerre távozik el.

Isten minden irányból egyszerre közeledik.

Bárhol vagyunk, mindenütt úgy látjuk, hogy éppen elment.

Bárhol vagyunk, mindenütt észrevesszük, hogy épp előttünk érkezett meg.

Nem nyugodhatunk meg sem a keresés megkezdésekor, sem a keresés folyamán, sem látszólagos végén. Mert az igazi vég, a mennyország, végnélküli vég. Teljesen új világ, ahol megnyugszunk a titokban, hogy Istennek elmenetele pillanatában kell megérkeznie. Minden pillanatban érkezik, s nem tudjuk, mikor megy el.

Lukács László fordítása

ARVERÉS

*Szegényes útjaim is eloroztad,
egyetlen ösvény sem siet felém;
Uram, az árokperti bodza borzad,
a szél jósol tenyérnyi levelén:
e tájat még ma el kell árvereznem,
s néhány garas reszket csak két kezemben ?*

*Osztasz, szorzol, mily égi számológép
csillagrendszereit tologatod ?
Beteljesül az ősi és az oly rég
időkben már megoldott szorzatod:
a földet megszorzod az égiekkel,
s e számításod mindent újra megnyer.*

*Hol rejtezik a bölcs középarányos,
ahonnan számíthatnám számsorom ?
Végösszegem, ha gögömmel határos
a műveletet megfordíthatom:
az egyenlítés mégis csak Tenálad;
világodnál nagyobb téttel ki játszhat ?*

Szabó Géza